

KOSSUTH LAJOS.

1802. szept. 12.—1894. márcz. 20.

Egy hír nyilallott át a magyar nemzet szívéen:

Kossuth Lajos meghalt 1894. márcz. 20-án este 10 óra 55 perczkor Turin városában.

Nem egy ember halt meg: egy félszázad története zárodott le vele, azé, a mely megteremté az új Magyarországot.

Ő szüntette meg a közép-kort s alkotta meg az új-kort Magyarországon. Ő tette állammá az országot, nemzetté a népet. Ő iktatta törvénykönyvünkbe s valósította meg az életben a szabadság, egyenlőség és testvériség magasztos eszméit.

Az ő nevéhez vannak fűzve az 1848-iki korszakalkotó törvényhozás vívmányai: a magyar parlamentarizmus; a független és teletős magyar miniszterium; a nemesi kiváltságok eltörlése; a rendiség megszüntetése; a jobbagyság felszabadítása; a közteherviselés; a tanszabadság; a sajtó szabadság; a jogegyenlőség; Erdélynek Magyarországgal egyesítése, szóval az újkori Magyarország megteremtése.

És az ő nevének varázsa, szónoklatának bűvereje teremtetett a semmiből hadseregeket, midőn ezeket a törvényes és alkotmányos úton megszerzett vívmányokat fegyverrel kellett védelmezni. Az 1848/49-iki szabadságharcz dicsőségének emléke a Kossuth nevével elválaszthatatlanul vésődött be honfitársai szívébe.

De Kossuth emberi nagysága, bámúlatos lelki ereje akkor domborodott ki még erőteljesebben, midőn hazája elnyomatása korszakában idegen országokban és világgrészben, idegen nyelven is elragadó ékesszólással hirdeti a magyar nemzet történeti jogainak igazságát és felkölti az európai és észak-amerikai nemzetek rokonszenvét a magyar nemzet sorsa iránt. Az emigrációban hazája felszabadítása érdekében kifejtett agitációjának kétségkívül része van az 1867-iki kiegyezésben, az alkotmány visszaállításában.

És azóta visszavonúlva az activ politika teréről, egy modern Cato jellemével, önkénytes száműzetése magányában, könyvei közé temetkezett s tisztos szegénységben mindennapi munkájával kereste kenyerét. Megírta a legújabb magyar Emigráció történetét. Haza jöhetett volna, de csak elvei megtagadásával. S ő inkább megmaradt mindvégig hontalan száműzöttnek. Jellemszilárdsága, vaskövetkezetessége kivívta az egész világ tiszteletét.

Haló-poraiban fiai szent ereklyeként visszaadták nemzetének, a mely hogy mennyire meg tudja becsülni nagyjait, történetét, dicső múltját, bámulatra keltően mutatta meg az ápr. 1-én Budapesten rendezett temetés hatalmas nemzeti ünnepélyén, a minőhöz hasonló nem jegyzett fel a világtörténelem. — Nem temetés: egy történeti apotheosis volt az. A ki látta, „leborúlt a nemzet nagysága előtt“, mint a hogy Ő leborúlt az előtt, midőn 1848-ban új életre keltette nemzetét.

Az ő alkotásai talapzatán tovább fejlődő hazai föld adjon csöndes nyugalmat a felszázadon át számkivetett nagy Reformátor porladozó hamvainak, nagy szelleme virasszon felettünk és tündökljön vezérsillag gyanánt történetünk jövőre ezred éve felett!

Kossuth Lajos temetése történelmi nevezetességű eseményné vált. A nagy halott útja olasz és magyar földön valóságos diadalmenet volt. Az olasz nemzet (a királytól a városi polgárokig) meleg részvényt nyilatkozatokkal csatlakozott a magyar nemzet gyászához.

A temetésre az ország fővárosába több százezer ember sereglett össze a vidékről is. Az alatt a másfél nap alatt, míg a koporsó közszemlére volt kitéve a N. Múzeum oszlopos előcsarnokában, nappal és éjjel tömör sorokban tódult a nép. 3500 koszorú gyűlt össze, a melyek a Múzeum nyílt lépcsőzetére és az Arany-szobor talapzatára lerakva, szalagjaik festői színpompájával páratlan szép látványt nyújtottak.

A temetésen ápril 1-én (vasárnap) a sok száz különféle küldöttség elhelyezkedése 8—10 óráig tartott, a gyászszerzés 10—11-ig, a temetési menet 11 órakor indult a N. Múzeumból és 2 óra tájon ért a temetőbe. A gyászmanet elvonulása egy nézőhely előtt ötnegyed óráig tartott. 250 zászló alatt mintegy negyedmillió ember vett részt a gyászmanetben, s 3—400,000-re teszik azonkívül a néző közönség számát. 18 gyászkocsi vitte a koszorúkat.

E szám adatok is mutatják a temetés nagyszerű, impozáns voltát; de az egészről hű képet leírás nem adhat. A nemzeti eszmék kultusában egybeforrott átszellemülés tette magasztossá, lélekemelővé ez ünnepélyt, a mely a magyar nemzet erős közszellemének, ideális nemes érzületének, történeti nagyrahatottságának fényes nyilvánulása volt.